Anafarta

Anafarta

Ülküde Türk Ulusunun Yükselmesine çalışır
Kültür Dergisidir

Çanakkale Halkevi tarafından ayda bir Çıkarılır.

ADRES :
Çanakkale, Halkevi Neşriyat
Şubesi

Sayı : 6

Ağustos 1937

Çanakkale : C. H. P. Basımevi
1937

İÇİNDEKİLER

1 -	Nemelazım	Halil Dilmaç
2 -	Muzur Heyecanla - Korku	İsmail Hakkı Uzer
3 -	Atamızın heykeli önünde(şiir)	Talat Yetkin
4 -	Trakya Spor Kongrası	A. Cevdet Tanyel
5 -	Atamız (şiir)	Lâtif Öktem
6 -	Hamid (şiir)	Sabri Ansen
7 -	Filozof Hamid	Şeref Ergenekon
8 -	Bayrağımız inerken	H. Nadir Kızılok
9 -	Musiki	Cahit Tunçeli

Anafarta : İlimizin fikir hayatını büyük yurtta temsil eden biricik mecmuadır
Anafarta, gören, duyan, düşünen her Türkün malıdır.
Anafarta, (atı okun) gösterdiği yola gider,

Bazılarımızda ulusal işlere karşı nemelâzım hastalığı ve onun mikrobları.

Yazan : Halil Dilmaç

Havanın, suyun, ziyanın, elektriğin, Buharın ve benzerlerinin kuvvetini, kudretini ölçmek için nasıl ki elimizde bir ölçü vahidi varsa milletlerin, ırkların, cemiyetlerinde kuvvetlerini, kudretlerini ölçmek için bir ölçü vahidinin olması şayet tabiî dir.

Gerek öncekilerin, gerek sonrakilerin kudret ve enerji derecelerinin tebarüz etmesi ancak onların kemiyet ve keyfiyet derecelerinin tebarüz etmesile kabildir.

Biz bu bahsimizde bu iki ölçü mikyasını elde tutarak hava, su, ziya, elektrik, buhar ve benzerlerinin kuvvet derecelerini hudud ve sâlahiyeti geçmemek üzere onu fen bilgilerinin fenni mevzularına bırakarak asıl mevzumuza sebeb olan millet, ırk ve cemiyetlerin kuvvet ve kudretlerinin tayininde esas olan kemiyet ve keyfiyet derecelerini inceleyeceğiz.

Bir dakika düşünelim ve kendi kendimize soralım.

Yer yüzünü kaplayan sayısı milyarlara çıkan, ulu kudretin insan adı altında yaratdığı ve bütün mahluklara hakim kıldığı bu insan camiasının hilkati bir, cinsi bir, şekli bir olduğe halde niçin hem cinsleri arasında millet, ırk, cemiyet halinde ayrılarak kısım kısım yaşamaktadırlar.

Bu camia anbean tekâmül ve medeniyet mefhumlarının gözler kamaşdırıcı eserlerini yaratdığı halde niçin aralarında ardı arası kesilmeyen mübareze ve mücadeleler devam edüp durmaktadır.

Bu gün için bu ayrılığın en müessir amili hiç şüphe etmiyelim ki dil, kültür ve ülkü ayrılığıdır. O halde modren (Millet) dili bir kültürü

bir ülküsü bir cüzülerden hasıl olan bir bütünlükdür vasfı kendiliginden meydana çıkmış olur. bundan müteselsilen ikinci bir hakikat doğar dili bir kültürü bir ülküsü bir olan her hangi bir camianın ferdlerinde elbette düşünce birliği, iş beraberliği, kanaat uyğunluğu yani keyfiyet hassaları tecelli ederki milletlerin kuvvetlerinin hakiki miyarı hakiki ölçüsüde budur.

Bu ölçüye nazaran bir milletin kuvveti o millti bütünleyen ferdlerin sayısı yani kemiyeti ve bu ferdlerde tecelli eden ve yukarıda sözü geçen keyfiyet vasıflarının derecesile mütenasibdir.

Bir devlet idaresinde yabancı bir iradenin hakimiyeti o devletin istiklalini milli bir pazarda yabancı bir metaın varlığı o pazarın istiklâlini millî bir dilde yabancı kelemelerin bulunması o dilin istiklâlini zedelecegi gibi bir millet camiasını bütünleyen ferdler arasında saydığımız vasıfları benimsemeyenlerin mevcudiyeti elbette o camianın kuvvetini, kudretini zedeler.

Bir milletin nufusu istenildiği kadar çok olsun o milleti teşkil eden fertler arasında ve millî umdeler çerçevesi içinde kiyfiyet hassalarından olan düşünce birliği, iş beraberliği, kanaat uyğunluğu tesis edemezse bu nufus bolluğu ne ye yarar.

Buna karşı çok canlı misaller gösterebiliriz.

İgiltere kendi nufasunun birkaç misli fazla olan dominyomlara uzun müddet hâkim kalması.

İtalyanın çok kısa bir zamanda koca Habeş imkrratorluğunu alt üst ederek istilâ etmesi hep bu milletleri teşkil eden fertler arasında yapacağımız kısa bir mukayesede bir tarafındakilerde keyfiyet vasıflarının tekâmülü diger tarafındakilerde bunun ibtidai halde bulunmasından başka bir şeymidir.

Uzaklara ne gidelim bu hakikatın en canlı misalini kendimize ait iki devrin mukayesesinde buluruz. Osmanlı imparatorluğunun son devrelerinde imparatorluğun nufusu 35 milyonu buluyordu ayrı ayrı ırk ve kanlardan teşkil eden adeta hububat çorbasına benzeyen bu devlet asırlarca kendi hududu içinde isyan basdırmakdan ve harice karşı meskenetten başka ne gö terebilirdi.

Bugünkü Türkiye Cumhurlyetinin varlığını teşkil eden nufusu 17 milyondur fakat dili bir, kanı bir, ırkı bir cüzülerden hasıl olan bu yüce varlığın ruhları üzerinde cumhuriyet rejiminin yaratdığı keyfiyet vasıfları ve bu vasıfların doğurduğu millî birlik ve bu varlığın keyfiyetini kemiyetten binlerce kat fazlalaştırmış on dört yılda gösterdiği harikalar asırlara sığamıyacak kadar degerli olduğuna yer yüzünde şüphe eden bir ferd varmıdır.

Demokrasıyı tamamile kendine mal etmiş olan Türkiyenin devlet rejiminin ana hatları millî siyaset, millî dil, millî kültür, millî ekonomi şeklinde tecelli etmektedir.

Türk milleti asırlarımızın milliyetcilik asrı olduğunu bilerek onun bütün icablarına uymağa kuvvetli bir azm ile karar vermiştir.

Yer yüzünde milliyet dnyğuları on sekizinci asrın sonlarına doğru doğ-

mağa başlamıştır. (Nasyonalizm) in bu şenlı dsğuşu (İmpirylizm) in köhne saltanat mefhumlarını sarsmaga başlamış bundan sonra evin kuvveti ve nede bir aile, bir hanedan saltanatı muhtelif milletleri, muhtelif ırkları birleşdirmeye kaynaşdırmaya binnetice bir idare sistemi kurabilmek kuvvetini kaybetmeye yüz tutmuştur.

Bunun acık misalleri osmanlı devleti ile Alman devletinin göcmelerinde buluruz ösmanlı devleti göçdü çünki muhtelif millet ve ırklardan müteşekkil idi habesbork saltanatı ortadan kalkdı çünkü onu teşkil eden unsurlardan Macar, Leh ve Çekler herbiri ayrı ayrı bır idare kurmak suretile ayrıldılar.

Zemanımızda hüküm süren milliyetcilik siyasetinin parlak ve şaşalı tazahüratı Türkiye Cumhuriyetinin bu siyaset sayesinde kısa bir zamanda elde ettigi sayısız muvaffakıyetler apaçık meydanda iken bu siyasetin daha ziyade genişlemesi ve kuvvetlenmesi için devletle milletin tam bir ahenkle yürümesi icab ederken! velevki binde bir olsun.

(Bazılarımızda ulusal işlere karşı nemelazım hastalığı) arazının görülmesi mütesir olacağımız milli bir noksanlıkdır.

Ben bu hastalığın biskolojik sebebleri üzerinde epeyce fikir sarf ettim bulduğum kuvvetli sebeplerden biri selâhiyet meselesi gibi yalnış bir zan dan ibaret oldvğunu anladım.

Birleşik çalışmalarda vücuda gelmesi lazım gelen her hangi bir iş mavzubahs olduğu zaman bunların vereçekleri cevap

Ben bu işde salâhiyet sahibi degilimki, benim bu işde fikrimi sormadılarki, beni çağırmadılarki, esesen her işde ben harici kısmet gibi dışarıda bırakılıyrum diyerek ardı arası kesilmeyen kusurlar tenkidlerle omuz silkerler hiç düşünmezlerki millî işlerde selâhiyet sahibi fertler değil cemiyetlerdir. Bu hale göre cemiyetin her ferdi bu işlerde ayni derecede selâhiyettardır. Buişlerden alınacak randuman ferde degil cemiyete aittir.

Bu hastalığın mikroblarını bulmağa merak edenler, biraz vektinizi sarf ediniz hazik bir doktor gibi millî bünye üzerinde tetkiklerinizi inceleyiniz varacagınız netice mutlak şu şekilde tecelli edecektir.

Millî kültüre henuz temessül edememiş yapılan kültürel aşılar henüz bünyelerinde neşvünüma bulamamış tatbik edilen millî dizenfekte ameliyesinden yakasını kurtarmış tek tük ötede beride kalmış kan hafifliği, ırk bozukluğu hastalığının neşr ettiği mikroblardır.

Bu mikrobların sayısı nekadar mahdut, tesiri nekadar az olursa olsun buna karşı lâkayt kalmaklığımız asla caiz degildir.

Yurdun her tarafında sayısı kitdikce artan halk evlerinin metodik çalışmaları kaaşısında tek tük kalan bu mikroblarda ya millî kültüre temessül edecekler veyahud sönerek ortadan büsbütün kalkacaklardır.

Muzur Heyecanla-korku

Yazan: Mıntaka baytari Mücadele R- Öğretmen H. Uzer

Korku, en fena en muzur heyecanlardan biridir. Ferdin maddi ve manevî şahsiyetinden başka muhitine, içtimai muhitine dahi fena tesir eyler. Bu sebebten dolayı hususile çocuk terbiyesi, şahşî hayat mücadelesi ve memleket müdafaası bakımından korkuya her zaman, ve her memlekette ehemmiyet verilmiş ve verilmekte bulunmuştur.

korku, esasen sinir cümlesine ve anın vasıtasilede vücudun muhtelif üzüv, nesiç ve mayilerine tesir eyler. hayatî makinenin mötörü ve vücudu besleyerek hayatın devamına yaradığı için hakikaten hayat suyu denilmege lâyik olan kanın havzu yerinde bulunan kalp üzerine tesiri pek fenadır.

Korku şiddetine göre kalbi ya muvakkat veyahut daimi olarak durdurur. Hafif oldukta korkan veya korkudulan şahısda bed beniz uçar; bayılma husule gelir.

Bed benizin uçması, korku tesiri altında şari denilen kıl kadar ince kırmızı kan damarlarının darlaşmasile derinin hususile yüzdekinin rengi, kırmızı rengi kayp olmasından; bayılma ise kalbin muvakkat olarak durmasından ileri gelir.

İkinci halde yani korku şiddetli oldukta kalp, ani ve daimi olarak durduğundan ölüm meydana gelir. Genç bir inğiliz kadını [illegible] karanlığında bir mezarlıktan geçrken benbeyaz bir örtü sarmış olan bir adam ansızın ortaya çıkarak kendisini takip etmiştir. Bu takibin mucip olduğu şiddetli korku neticeninde kalbinin durmasile kadıncağız ölmüştür. Cenazesi morga götürülerek adli doktur tarafından otopsisi yapılarak muayene edildikte kalbinden başka hiç bir uzvunda bozukluk görülmemiştir. Harbde bir bonbarduman esnasında dahi başka bir kadının kollarında korku tesirile kurdeşen denilen deri hastalığının meydana geliği ve her obüs petlayişinda bu hastalığın azup daha kırmızı bir renk aldığı görülmüştür. Bundan başka şiddetli bir korkunun tesiri altında kalanların kanında beyaz yuvarlacıklar sayısının azaldığı ve şiryanın tazyikın dahi indigi son yapılan denemeler neticesinde anlaşılmıştır. bütün bu haller, bize halkın ağzından işidilen (korkudan kanı kesilmiş, bozulmuştur) sözünün boş manasız olmadığını gösterir.

Kanda beyaz yuvarlacıklar sayısının azalması ise vücudun hastalıklara hususile intanî, mikrobî olanlara karşı mukavemetini, müdafaasını azaltır.

Korku, mevziîdevranı yani kan miktarını dahi azaltır. Bu ise bezlerin ifrazının yani ayrıntılarının azalmasına veya büsbütün durmasına veyahut hiç olmazsa onların kimyevî tesirlerinin degişmesine sebeb olduğundan muhtelif karışıklıklar; hususile hazımsızlıklar meydana gelir.

Korku yukarıda görüldügü üzere ferdin maddî şahsiyetinden ve dolayisile sihhat ve hayatından başka maneviyyeti üzerine dahi fena tesir eyler. Korku cesareti kırar. Bundan başka sarî tabiatta olduğundan fertlerede çabuk yayılır. bu sebebden dolayıdırki harplerde başlanğıçta bir ordunun küçük tam bir cüz'ündehusule gelen korku, pek az zaman içinde bütün orduya yayılarak onu tam bir bozğunluğa koya bilir.

Fena bir ıtiyat sayikasile bazı ana babalar, güya çocuklarını uslandırmak maksadile onların ruhuna hortlak, cadı, karakoncolos, şetyan, peri, evliya, arap ve bunlara benzer türlü atlar altında uydurma bir takım korku intibalarını, hayaletlerini korlar; aşlarlar. halbuki insanları istikbalde, gelecekte en ziyade tesirleri altında bulunduran şeyler, hayatlarında erken aldıkları intibalardır. Bu sebebden dolayı korku ile büyütülen çocuklar, bütün fail kuvvetleri zafa uğradığı için ileride hayat musabakasında cesaretsizlik ve şahsi teşebbüs kabiliyyetsizligi dolayisile ezilir; hatta huriyyetlerini koruyamazlar. nitekim büyük önderimiz ulu Atatürk bir nutkunda (maddî ve bilhassa manevî sukut korku ile acız ile başlar) buyurmuşlardır. Profösör Romeuiz dahi (çocuğun ilk günlerinde hiç bir tahavvül, ruhundan geçen hiç bir tefekkür yokturki onun hayat hamurunda bir iz bırakmasın; insan ise bu hamurun tedricen katılaşmasından ibarettir) diyor onun için çocukları korkutmak degil onların yanında korkudan bile bahsetmemelidir. Korkudulan çocukların dimağlarında, ruhlarında korku hakhında hasıl olan türlü fena intibaları sonradan yani büyüdükten sonra kaldırmak pek güç hatta imkânsızdır.

Büyük Atamın Heykeli Önünde

Heykelin önünde: boyun eğerim,
Oğluma, kızıma: saygı ekerim,
O tunç abideden: seni ararım,
Kara günlerimi: anar yanarım,
Geçirdiğim azab: okadar büyük,
Ölümler yanında: kalmıştı küçük,
Ümidsiz süründüm : nice yüz yıllar,
Gösterdiğim sabrı: almaz akıllar.
Anneler: dul kalmiş, soyum mezarsız
Sılâhım: çalınmış ben de kerarsız,
Ulusum: mateml, yuvam: dağılmış,
Yurduma her yan tan: yılan sagılmiş.
Ağulanmış bütün: kafamın tası
Bize baş olanın: yoktu tasası.
İçimde and vardı: düşman öldürmek,
Yurdumu kurtaruq: sonradan ölmek,
Yalıtzdım sanki: çıkmazdı sesim,
Kimseler duymazdı: kısık nefesim.
Yalnız değildim ben: Türklüktü adım,
Bana mı mahsustu: yetim muradım.
Türktü evet türktü: ümidi ölen,
Cehle kurban olub: ocağı sönen.
Herkes ağlayordu: eli böğründe,
Zalim bir sultanda: düşman önünde.
Sesindi yükseldi: yurdun başında,
" Türk ölmez ağlama: mezar taşında
İrkinme arkadaş. çelik yumruğun.
Sana bir silâhtır. diye buyruğun,
Yaralı içime. kığılcım attı,
Şimşekli kanımda ateş yarattı.
Anafartalarda. ünlenen ordun
Yıldırım adiyle. söylenen ordun.
Derlendi, toplandı. birden canlandı,
İnönü, Sakarya, tarihin tacı,
Afyon, dumlu Merdliğin pacı,
Yıllarca acun, seni denedi,
Sendeki kudrete: yoktu senedi.

Soysal tanılan: kör bir alemin
Gözünü sen açtıu varsa. ademin,
Son rehberi sensin: kudret i iman;
İmanına dünya: tapındı inan,
Sen olmasan Atam; yaşamazdım ben „1„
Ben olmasam Atam: doğarmıydın sen?
Ne sen: benden uzak, nede ben senden,
Türkün bir kanı var: korkmaz mehenden,
Boş yere kıvrandı: duşman önünde,
Pusatını sundu: süngü önünde,
O nasıl silleydi? Türkün Atası,
Toptan ağlamıştı: duşman anası,
Temizlendi Türkün: İsmet yuvası
Sağaldı Bağrının. hançer yarası
Yadellerde Türkü. tanıttıran sen
Adına and içtim. nankörmüyüm ben?
Büyüksün ey atam. büyüksün büyük,
Kimse sana gelmez çünkü. kanın Türk.
Tarih kutlulıyor. Türküm diyeni.
Atamın emrine. boyun eğeni,
Dün. yıkıktı bu gün. şenlendi yurdum
Hainmi yurduma? süngümle. urdun.
Ününü aradı. O şehit babam.
Gününü beklerdi. zavallı anam.
Bahtım, Yüceymiş ki. seni. ben gördüm.
Kazandığın günün. zevkini sürdüm.
Bu günün şerefi. yarının izi.
Yarınki saadet. beğenmez bizi.
Yarının ufkunda. güneş parlasın
Dilerim Ulusum, sensiz kalmasın,
Sensiz kalıp yetim namı almasın,
Atamı görmeyen. gözler ağlasın,
Selâmına hasret. çektirme atam,
Gnölümdeki sevgi. bir sen, bir anam „ 2 „

Talât Yetkin

„ 1 „ — Ben ; Tabirleri Ulusa aittir
„ 2 „ — Anam ; „ Vatana aittir.

Trakya Spor Kongrası...

YAZAN : A. CEVDET TANYEL

Trakya Umumî Müfettişi Sayın General Kâzım Diriğin, uzak bir körüşe ve derin bir tetkike dayanan, yeni ve canlı bir hareketini görmekle sevindik. iyi işlemeyen bir organizasyona bağlı çevre sporunu, kaldırmak, ve ona yeni bir hareket ve hız vermek için, Tekir Dağında bir spor kongrası toplamıştır. Edirne, Çanakkale, Tekir Dağ, Kırklarili, valilerile, Türk spor kurumu namına gelmiş olan değerli saylav Süreyya Gençe ve çevre spor mürahhaslarından terekküb eden bu kongrada, Trakya sporundan ziyade Türk sporunu teşrih ile, ona ideal bir veçhe verecek mahiyette, her bakımdan değerli bir nutuk irat eden büyük müfettişimiz Kâzım Diriğin, her parçası bir kudret ve heyecan şellâlesî halinde ruhlarımıza akan bu beyanatını dinledikten sonra, disiplin müeyyidelerinden, sahadan, ve antrenörden mahrum bir spor gençliğinin, ciddî bir mahiyet arz etmekten uzak olduğunu, bir kere daha anladık. Türkiye sporunu, manevi ve maddi cephelerinden tetkik ve mütalea eden çevre mürahhaslarının ayni nokta üzerinde birleştiklerini, ruha ve gövdeye hitab etmesi lazımgelen esporun, Türk gençliği plânçosunda, bugüne kadar zararhanesine kayd olunan neticeleri önünde sözlerini elemle bitirdiklerini gördük. son sözü söyleyen, Türk spor kurumu mürahhası, Sayın Saylav Süreyya Gençenin, sporda ahlâk ve disiplin esası üzerinde, çok değerli mütaleatını dinledik.. Bu kongradan, bölgamiz ve Trakya sporu namına maddî cephede mes'ut neticeler alınmakla beraber, daha ziyade manevi bakımdan yeni bir temel üzerinde, yeb yeni bir inşaya ihtiyacımız olduğu tahakkuk etti.

Medeni hayat manzumesinde süsten ziyade, bir ihtiyaç olan, sporu, tesadüfe ve ihtiyara bırakan bir görüşün, İnkilâp türkiyesinde, gençliği piskolojik ve fiziyolojik bünyesile kaldıramayacağı şübhesizdi.

Bir kan ve bir ideal taşıyan Türk gencini, bir birine düşüren ve hareketlerinin ılhamını ihtiras ve menfaat kaynaklarından alan bir kısım idarecilerin Türk sporunda yarattıkları havaya artık tahammül edilemezdi. Çünkü bu zehirli hava, sahasını gittikçe genişletmekte, en hicra köşelere kadar nufuz kabiliyetini göstermakte idi. Her şeyden evvel ruhile tehdit altına girmis olan gençliği kurtarmak, ve spora, inkilâp müessesesinde lâyık olduğu yeri ve rolü vermek lâzımgeliyordu, işte, bu ihtiyacı bizden daha derin ve şumüllü bir tarzda duymuş olan Büyük Baş Vekilimiz İsmet İnönü, Türk çocuğuna sporda sağlam ve feyizli bir istikamet verecek yolu işaret etmekte gecikmediler. Taalluk ettiği her yerde ışıklı bir alem yaratan bu nurlu başın ve çelik elin harekete geçmesi, gençlik için en büyük bir tali olmuştur. Artık bundan sonra spor, dar görüşlerin ve çürük ruhlu profesiyonellerin istismar ideceği bir mevzu olmaktan çıkacak, inkilâp çocuğunu, ruhile ve bünyesile toplayan kültürel bir varlık olacaktır.

Buna inanan ve inandığı için mes'ut bir heyecan içinde büyük Baş Vekilinin yaratacağı organizasyonu bekleyen sporcularımıza güzel günler dileyerek sözümü bitiriyorum.

ATAMIZ

Kurtardığın vatanın, her köşesi sevinçten,
Coşuyor.... ve anıyor seni sevgile içten.
Dikilen her kayayı, devirensin yaransın,
Tuttuğun her işinde, amacına varansın.
Türkün hayat kaynağı, Güneşisin ATAMIZ,
Buyruğunda ğitmektir başta gelen yasamız.

Gözlerimiz aydınlık enginler bakıyor,
Dalgalanan gücümüz bu engine akıyor.
Sensin veren bu gücü, gözümüzü açansın,
Beynimize yapıcı ışıkları saçansın.
Türkün hayat kaynağı, Güneşisin ATAMIZ,
Buyruğunda gitmektir başta gelen Yasamız.

Senin Kutsal Elinle, ışık doldu gözlere,
Hayat geldi, Renk geldi, bitkin solgun yüzlere
Ulusunu, Yurdunu diriltensin, saransın,
Bu yenilmez aslanı kaldıran kurtaransın.
İzinde dinlemeden yürümektir Yasamız,
Türkün hayat kaynağı, Güneşisin ATAMIZ

1/Nisan/937 Perşembe

Öktem

(HAMİD)

(Eşberleri, Fintenleri, Makberleri Kaldı)
(Hamid' te nihayet ebedi aleme daldı...)

Bu gün ebediyatın,
Acı, matem günüdür.
Şi'rolan bir hayatın,
İlâhi ölümüdür.

O ki, yıllarca bize,
Layemut Mısra sundu.
Asırlık dahimize,
Ecel nasıl dokundu..

Bu gün benim gibiler,
Yüreğini dağladı.
Sanmayın yalnız Türkler,
Cihan matem bağladı.

O göçtü, fakat ruhu,
Kaldı ki oda şiir.
Bu en büyük ulusu,
Ağlattı Milli şair..

11/4/937

Sabri Ansen

Filozof Hamid

Hamid ihtifali münasebetile

Yazan : Şeref Ergenekon

Hamid, bizde müstesna bir mevki kazanan büyük bir şairdir. Romantizmi memleketimize kemali muvaffakıyetle nakletmiş ve bu ceryan edebiyatı cedidenin her türlü inkişafına menba olmuş, ve meydan vermiştir.

Fazla olarak yalnız edebiyatı değil Osmanlı Türklerini Avrupa irfan alemine sokmuştur. Ayni zamanda Hamid bir medeniyet amili olmuştur.

Hamid, romantızmin en parlak devrinde doğmuş olması ve ömrünün en güzel kısmını Avrupanın irfan merkezlerinde geçirmiş bulunması Hamidin fıtreten olgun ruhunu tekâmül ettirmiştir. Memleketimize bir irfan amili olarak ifa etmiş olduğu hizmet Hamid namına öyle bir şeref kazandırmıştır ki artık onu kimse inkâr ve yahut gasb edemez. Hamidin vücudu bir kaç manevi şahsiyetlerin toplandığı bir ikametgâhtır.

1 - Onda saf, temiz, bir çocuk ruhu vardır.

2 - Onda bir şair vardır ki deha alâmetleri gösterir.

3 - Onda mütefekkir bir şahsiyet vardırki muhakeme kudreti çok yöksektir.

Hamiddeki bu üçüncü manevi şahsiyetin ve mütefekkirin rengi tamamen sübjektiftir. İçindendir.. ruhidir. ve tam şahsıdır.

Onun çok tefekkür ve muhakemeleri, hissiyatının dalgalarına tabi ve muvazi gider. Hamidin hayata bağlılığıda çok kuvvetlidir bu sebebdendir ki: çok sevdiği bir vücudun ebediyen gaib olması zihnini büsbütün maverayı hayata sevk için önemli ve heyecanlı bir vesile olmuştur. Onun manevi şahsiyetinde bi çok ayrı ve çeşitli şahsiyetler görülür binaenaleyh onu yalnız bir kişi saymak doğru olmaz.

Hamid bir çok manaları ifade eden müşterek bir lafızdır. ve cami bir isimdir. Bu isme mensub bir kaç türlü hüviyeti maneviye vardır. Bunlar, hep başka türlü yaradılışta adamlardır. Hatta bu vaziyeti de kendisi bir dereceye kadae sezmiş ve

Hakikaten iki şahsım ben itikadımca
Biri hemişe mübeşşer biri mükedderdir·

Vakıa, Hamid bunu bedbinlik ve nikbinlik noktasından söylemiş olduğu muhakkak isede ruhî tahayyülâtının mahsulleri, onun bir kaç türlü ruhların tesir ve tahakkümü altında olduğuuu isbat eder. Ruhunun türlü, türlü tezahüratı, zekâsının çeşitli cilveleri mizacınıda bir birine uymayan temayülâtı vardır. Ayni zamanda bunlar, Hamidde o kadar bariz, muayyen, müstakil hüviyetler teşkil ediyorki her biri başlı başına bir adam seciyesini temyiz için kâfi gelirdi. Hamidin şahsiyetleri içinden birisi şair Hamiddir.

Herkesin az çok ülfet ettiği ve beğendiği asıl sevimli ve ayni çehredir. Bizde şiir dehasını temkil eden bu büyük adamın:

Feryadına diller aşinadır,

Onun anlatma edasındaki füsunkâr tesirini, münevver zümrenin hissiyatını her şeyden tezkiye ve terbiye etmiştir, güzel ve ulvî sözlerin Türk

vicdan irfan içine lâhuti bir işaret olmuştur. Bu noktayı arkadaşımız güzel bir şekilde anlatdığından ben Hamidin yalnız ikinci hüviyetve şahsiyetini kısa hulasa etmeğe çalışağım

Hamidin belli, başlı bir karakteri daha vardır ki oda tefekkürüdür. iste mütefekkir Hamide gelince:

O evelemirdeduyduğu derin elemler ve çıkardığı ulvi feryatlar üzerine filozof gözü açılıyor. Bütün düşünüşleri çalkalanıyor ve çarpışıyor. Filhakika, Bu adamı fevkalade bir şair eden, şairi derin düşüncelere sevk eden, tefekkürünü fena halde yoran şey, his yahut (Gönül) ile aklın tatlı bir emel ile aci bir hakikat karşısında pençeleşmesidir. Bu noktadandır ki: mütefekkir Hamid, objektif birer filozof olan Eflaton, Aristo, İbnisina, İbnireşid, Beykan, Dekart, kant,Sepenser Bergson gibi haricî ve içtimaî nizamların, ve fiziki hadiselerin tesiri altında, mantık usullerile felsefe felsefede şiirleri vücude getiren filozoflardan değildi

Hamidin bütün tefekküratını neşterleyen, isyan ettiren göklere ve yerlere çıkarub indiren ve yine aklının ve iradesinin hükümleri karşısında felsefi düşünüslerini felsefe diye değil, hisî iztirablarını terennüm eden bir şair filozoftur.

Hamid, hilkaten bir metafizisiyen kafasile doğmuş olmak itibarile eski filozoflardan bir çoklarınıda andırır. Meselâ eski yunan filozoflarından Ampe dokles, Kısa Nüfos, Romalı Lokreçiyüs bütün felsefelerini şiirle terennüm ederlerdi.

Netekim daha sonra orta zamanlarda şarkta Türk filozof şairi (Mevlana Celâlettin) ile garbta Alman filozof şairi (Köte) ayni idi. diyebiliriz ki : Hamidin felsefe noktasından piskolojisi;

Usulü alimane üzere değil
Bir tarzı şairane üzere vaki olmuştur,

Makber ve ölü müellifinin bazı şiirlerine bakılırsa bihassa eski Yunan şair ve filozoflarından Heraklitin ruhu Hamidin kalibine girmiş gibi görülür Hamidin kederli düşünceleri bu Yunan filozofunun tefekkür ve tesirine o kadar benzerki: Heraklit 2500 sene evvel, ayni yola sapmış, ayni yola ulaşmıştı. Tarihın bize giriyenak ve daima gamlı bir çehre ile tanıttığı bu aristokrat filozof hakikaten bedbin yaşamış,ve bedbin ölmüştür. Halbuki, Hamidin hiç tanımadığı Heraklitden bir mühim farkı vardır. Oda Hamidin bedbinliğini nik benliği ile giderek hayata bağlılığıdır. Allah ve tabiate isyandan sonra mekul bir irade hareketile yaşamak istemesıdir. ve:

Bir şeyde devam yokmu yarab
Her şeyde nedir bu devri daim

Ternnümile tabiatın mantıksızlığından şikâyet etmiştir. Hamid, her filozof gibi bedbin olduğu kadar da nikbindi.Ve bedbinlik hususiyeti Hamidin benliğine vermiş olduğu kıymettir

Hamid tabiatın hadiseleri karşısında kendi varlığını bir mihver kabul etmiş, tabiatın kanunlarını kendine ram etmek isteyen kudretli heyecanlı, hassas bir şairi filozoftur, yaşamak emeli, yok olmamak erzusu ne kendini kâinata sığdırabilmiş, nede kâinatın kendisini reva görünen haksız hadiselerini havzasına sığdırabilmiştir. Bunun içinde:

Yarab, bileyim nedir hakikat!
Hicran demek bu sırrı hilkat
Ben ruha nasıl derimki mefkut

Yarab, bu mezar pek derindir
Encam bu yerin sana karindir
Bize bumu yoksa Kurbgâhın

Ben neyleyeyim bakayi ruhu
Olmazsa vücut ile beraber,

Bence : Hamidin felsefî iztirabları:

Mezar önünde başlar
Mazer içinde biter.

Bayrağımız inerken

Akşam; kanatlarını yavaş yavaş germişti,
Esmer örtülerini her tarafa sermişti,
Üstümde alev gibi yükselen ünlü Bayrak !
Ufku tutuşturmuştu sanki o kızıl yaprak!
Tunçtan heykeller gibi selama duran erler,
Bayrağımın altında toplandı birer birer.
Kahraman Mehmetçiğin kayadan çetin tipi,
Direkteki bağından hemen ayırdı ipi.
Kurtuluş marşımızın son bestesi dinerken,
Bayrağım bu akşam da ağır ağır inerken,
En coşkun bir emelle titredim için için,
Onu yarın daha çok yükselmiş görmek için ..

H. Nadir Kızılok

Ulusal Musiki Nasıl Meydana Getirilmelidir.

YAZAN : Cahit Tunceli

— 2 —

İtalyada Rossiniler, Belliniler, Piçini„ ler opera yolunda ölmez dehalar gösterdikleri gibi Almanyadada Haendel„ler Bach„ler Mozart„lar ve Beethoven„ler beşeriyetin bin bir türlü hislerini ve tabiatın bin bir çeşit hadiselerini sonate ve synphonie lerle ifade etmeğe muvaffak olmuşlardır.

Fransız ekoli — Bu iki ayrılık dışında kalan Fransa, bir taraftan İtalyan operasının örneklerile kendine ulumsal bir opera çeşidi bulunmuştur. Diğer tarafdan da Alman senfonisine ve klasik sonat cinsini kabil ederek ulusal theme„lerle sonat ve senfoniyede sahib olmuştur.

İşte on yedinci asrın sonlarına doğru üç ayrı karaktede toplanmış olan musiki san'atı, on sekinci asrın ortalarına kadar, Rusyada dahil olmak üzere bütün avrupa devletlerini nüfuzu altına almış ve musikı bakımından bütün milletler ya İtalyan, ya Alman, ve ya Fransız duygusuna esir olmuş bulunuyorlardı. İtalyan operacıları kazanç maksadile Rusyaya geldikleri zaman, güzel İtalyan melodileri az zamauda Rus halkının ruhuna nüfuz etmiş ve tahminen Ruslar 70 yıl kadar bu yabancı teessürden yakalarını kurtaramamışlardır. Diğer taraftan İngiltere, İsveç Norveç, Belçika, felemenk ve Danimarka Almanların, Portekiz ve İspanya Fransızların, ve bütün balkan devletleride İtalyan musikisi tesiratından yıllarca ulusal varlıklarını kurtaramamışlardır.

Osmanlı imparatorluğuna gelince arab ve acem hars ve kültürünü kabul ettiği andan itibaren arab ve acem musiki ve melodisinin uyuşuk ve ihtiraskâr tesirinden belini doğrultamamış Cumhuriyet devrine kadar devam ede gelmiştir. Halbuki bu saydığım milletlerin köylerinde söylenen ve çalınan şarkılar, lekesiz ve yaban nefsi karışmamış, öz ruhtan doğma halk şarkılarıdır. Fakat onlara itibar eden yoktu, halk, şarkısını oyununu kendisi için söyleyor ve oynoyordu... Fakat, bu çok sürmedi, Ruslar başta olmak üzre her memlekette ulusal duygular kaynaşmaga başladı. San'atın vebu meyanda musikinin ulusallık duygusu yeni yeni doğuyordu. Rusyada önüne geçilmez bir hızla yörüyen bu işin ele başısı Galinka adında bir gençti Galinka ilk defa olarak yurdunun musiki bakımından İtalyan milletine esir olduğunu sezdi, genç yaşında musiki tahsili için avrupaya gitti, Almanyada Alman musikisini, Fransada Fransı musikisini inceledi ve bu müddet içinde viyolonist Böhem bömden keman dersi ve Field ve Carl meyer„ gibi tanınmış üstat dan kompozisyon dersleri aldı ve 1836 yılında yurduna döndüğü zaman meşhur Rus şairi Pöshkine ile tanıştı onun şirleri üzerine yurdunun öz melodilerile çok güzel şarkılar ve operalar yazmaya başladı.

Galinka memleketini köy köy dolaşdı, köylülerin öz türkülerini topladı, bunları ilmî tekniklerle işledi ve az zamanda yurtdaşlarına kendi öz şarkılarından, öz türkülerinden yapılmış ulusal operalar ve senfoniler dinletmeğe ve onları aevdirmeğe

muvaffak oldu.

Galinka az zamanda dört arkadaşını yetişdirdi ki kendisile beraber bu ğuruba müzik tarikinde (beşler) ğurubu namı verildi.

Rusların bu muzik kölemenligine son verüb ulusal musikilerini yaratmaları derhal diğer avrapa devletlerine de yol açmış oldu, Ruslardan sonra Norveçlilerde çok sevdikleri kopozitörleri „Grieg„n dehasile yabancı nüfuzdan kendilerini kurtarmişlardır. Grieg, Süitelerinde ve „Melodie populaire dela Norvege„ adlı eserinde yurdunun öz melodilerini bütün dünyaya tanıtmış ve sevdirmiştir. Bunun gibi Macar ulusal musikisini kuran „franzilist„ rapsudi„lerile Lehistan ulusal varlığını yaratan „Şopen„ piyano eserlerile yurtlarının öz musikilerini evrensel hale getirmeğe muvaffak olmuşlardır

Osmanlı devleti - Bütün dünya uluslarının bu san'at özgenliklilerine kavuşmak için yabancı unsurlarla cenkleştiği bu sıralarda Osmanlı devleti ve onun her şeyden habersiz yaşayan sosyeteleri, kendi Türklüklerini, arabın ve acemin ihtiraskâr ve şehveti gıcıklayan melodilerile unutmaktan kendilerini alamadılar. Anadolu halkımızı İstanbul aleminin sinirleri uyuşturan bu uyuşuk musikisinden habersiz yaşarken gün be oralarda bu zehirli tesiri bilmeyerek almağa başladılar. Daha düne kadar memleketimizde şarkı ve gazel musikisi hüküm sürüyordu. Yabancı sözler üzerine bestelenmiş, isimleri bile yabancı (arab aşiran, acem saz semaisi kürdili) gibi makamlar, bugün bile dilimizden düşmiyor.

Osmanlı devletinin yapamadığı, yapmaya, ruhu bünyesinin imkân bırakmadığı muzik değişimini de nihayet her değişimi de büyük bir imanla işe sarılan Cumhuriyet davrinde muvaffakiyetler görüyouuz.

Büyük Kamutayın yıllık açılış toplantılarının ilk gününde Ulu Önderimizin muzik değişmesi hakkında yeni bir işaretini görüyoruz.

Şarkı ve gazel devrinin sonu gelmiştir.

1 ikinci teşrin 1934 yılında kamutayın yıllık toplantısında büyük şef Atatürk (bu yıl türk musikisi degişiminide yapacağiz) diyerek türk musikisi için yeni bir dönüm tarihini tesbit etmislerdir. Kamutayda söylevlerinin o kısmını aynen yazıyorum.

(Arkadaşlar, güzel sanatların hepsinde ulus gençliginin ne türlü ileriletilmesini istediginizi bilirim. bu yapılmaktadır. Ancak burada en çabuk en önde ğötürülmesi gerekli olan türk musikisidir. Bir ulusun yeni degişikligine ölçü, musikide degişikliğini alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bugün dinlemege yeltenilen musiki yüz ağartacak degerda olmakdan uzakdır. bunu açıkça bilmeliyiz. ulusal, ince duyğuları, düşünceleri anlatan, yüksek deyişleri, söyleyişleri tuplamak, onları birgün önce genel son musiki kurullarına göre işlemek gerekdir. Ancak bu güzeyde türk ulusal musiki yükselebilir, evrensel musikide yerini alabilir. Kültür işleri bakanlığının buna değerince özen vermesini, kamununda bunde ona yardımcı olmasını dilerim

İşte, büyük şefimizin işaret buyurdukları gibi, türk ulusununda batı uluslarının ünlü muzik ustadları olan Galinika, List, Grleg, Sopen vesaire gibi ulusal muzikçilere ihtizacı vardır. Ancak bunlar yetişdiği takdirde ulusal türk musikisi mevkiini alır ve evrensel bir varlığa sahip olabilir... Şimdilik büyük temennimiz budur ve bu olmalıdır. (Son)